

บ้านหมูลาวกับลักษณะสังคมบ้านทุ่ง(Homestead) จากสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน

จากบทที่ 5 และ บทที่ 6 คือการวิเคราะห์บ้านเรือน และที่อยู่อาศัยในระดับครัวเรือน และเพื่อนบ้าน ซึ่งมีความใกล้เคียงกับแบบแผนชีวิตของชาวนา ในแง่ที่เป็นการใช้พื้นที่ทางสังคมของครัวเรือน จากพื้นที่เกษตรกรรมหรือ พื้นที่ของคนจำนวนมากมาสู่พื้นที่ส่วนบุคคลที่มีขนาดเล็ก หลังจากที่ชาวนาเลิกทำนาและเข้ามาทำงานในเมือง ประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยต้องการชี้ให้เห็นว่า สังคมชาวนาขนาดเล็กอย่างบ้านหมูลาว ถูกเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้ลักษณะบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ กล่าวคือ บ้านเรือนจะถูกให้ความหมายโดยชาวนาที่เปลี่ยนอาชีพของตนจากอาชีพเกษตรกรรม อาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย และงานใน ภาคอุตสาหกรรม ชาวนาจะใช้พื้นที่บ้านเรือนแตกต่างกันตามการดำเนินชีวิต และการหาเลี้ยงชีพแบบต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้ทราบว่า สังคมชาวนาเช่นบ้านหมูลาวมีพัฒนาการเป็นของตนเองแตกต่างจากชุมชนชาวนาแบบเก่าที่นักมานุษยวิทยาเคยศึกษามา

ความแตกต่างระหว่าง สังคมชาวนาของบ้านหมูลาว กับชุมชนชาวนาแบบเก่า คือสิ่งที่ต้องอธิบายเพิ่มเติม กล่าวคือ ชุมชนชาวนาแบบเก่า คือชุมชนที่มีผู้คนอาศัยอยู่รวมกันหนาแน่นตามริมแม่น้ำสายสำคัญบริเวณภาคกลางตอนล่าง เช่น อยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี และสุพรรณบุรี ชุมชนลักษณะนี้ส่วนใหญ่จะมีคนอพยพออกเมื่อที่ดินเริ่มมีจำกัด ชาวนาจะอพยพไปหาที่ทำกินใหม่บริเวณ คูคลองที่ห่างไกล (จักรทิพย์ ,2537,น.19) ซึ่งเป็นลักษณะเดียวกับที่ชาวนาบางหลวงอพยพจากถิ่นเดิมมาอยู่ที่บ้านหมูลาว ผู้วิจัยขอเรียกชุมชนชาวนาแบบเก่าว่า "สังคมหมู่บ้าน" ด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ 1) เป็นชุมชนที่มีคนอาศัยอยู่จำนวนมาก ดังที่จอห์นสตัน(2518) กล่าวว่า ผู้คนในเขตชุมชนเก่ามีความพยายามที่จะขยายการเพาะปลูกและถ้าเกิดเคราะห์กรรม ก็สามารถถอยกลับไปที่บ้านเดิมได้เพราะมีความมั่นคงกว่า 2) เป็นชุมชนที่มีสถาบันเป็นศูนย์กลาง คือวัด ซึ่งเป็นสถานที่ทำกิจกรรมของชุมชน และ 3) เป็นชุมชนริมแม่น้ำธรรมชาติ ที่มีประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น สังคมหมู่บ้านในลักษณะนี้เป็นชุมชนที่เกิดขึ้นมาก่อนบริเวณ Old Delta หรือเป็นชุมชนที่สืบอายุได้ถึงสมัยอยุธยา (Tanabe,1976,p.5) ในช่วงเวลานี้ พื้นที่ลุ่มและป่าเขายังไม่มีผู้คนอาศัยอยู่(จักรทิพย์, 2537,น.198-199และ จอห์นสตัน

;2518,น.57) ทำให้ชุมชนชาวนาในสมัยอยุธยามีลักษณะคล้ายกันคือ เป็นชุมชนริมแม่น้ำ

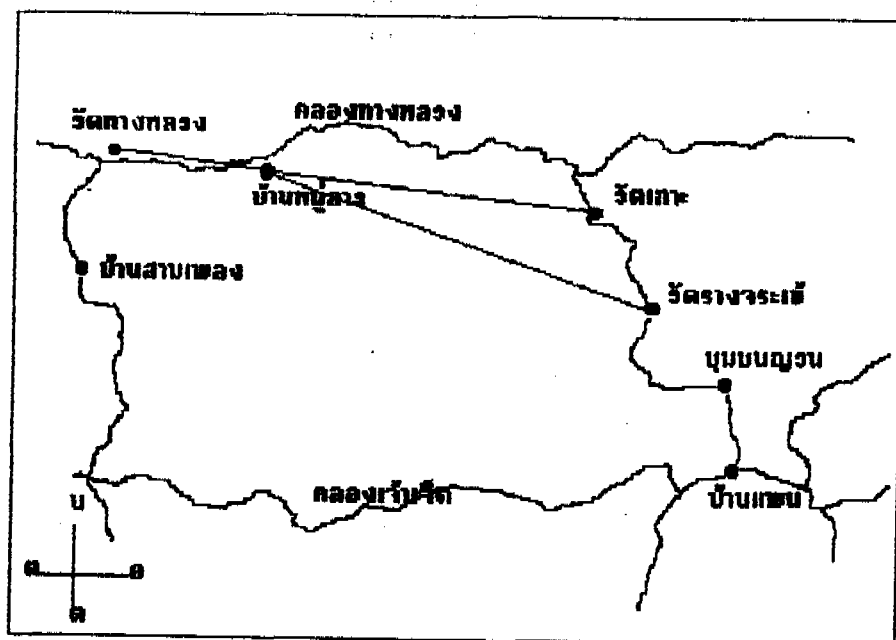
การขยายตัวและการเกิดขึ้นของชุมชนชาวนาแบบใหม่ จะปรากฏชัดในช่วงรัตนโกสินทร์ จากการศึกษารายชื่อของฉัตรทิพย์(2537) พบว่า ลักษณะชุมชนชาวนาที่เกิดขึ้นในช่วงนี้มี 6 ลักษณะ คือ 1) ชุมชนริมแม่น้ำสายใหญ่ซึ่งเป็นการตั้งถิ่นฐานตามแบบเก่า 2) ชุมชนริมคูคลองที่ลุ่มต่ำ 3) ชุมชนในที่ดอนไม่มีทางน้ำ มีสภาพเป็นป่า 4) ชุมชนในเขตภูเขาบริเวณอุทยานิ นครสวรรค์ พิษณุโลก กำแพงเพชร เป็นต้น 5) ชุมชนในเขตป่าสงวน และ 6) ชุมชนเขลยศึก และผู้อพยพ จากภัยสงคราม ชุมชนทั้งหมดลักษณะนี้ คือการคลี่คลายตัวของประชากรชาวนาซึ่งพยายาม แสวงหาที่ทำกินใหม่ๆ เมื่อดินในหมู่บ้านเดิมมีจำกัด ทำให้แบบแผนการตั้งถิ่นฐานแตกต่างไป จากเดิม และทำให้สภาพของชุมชนมีลักษณะกระจัดกระจาย จอห์นสตันเรียกช่วงเวลานี้ว่า เป็นช่วงของการอพยพโยกย้ายถิ่นในชนบทครั้งใหญ่ ซึ่งมีเหตุผลหลายประการคือ 1) ประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น และต้องการแสวงหาที่ทำกินใหม่ 2) ชาวนาเป็นอิสระในการทำมาหากินมากขึ้น เนื่องจากการสลายตัวของระบบการเกณฑ์แรงงานและการเลิกทาส และ 3) การขยายตัวของเศรษฐกิจเนื่องจากการปลูกข้าวส่งออกต่างประเทศ ทำให้ชาวนาแสวงหาที่ดินเพาะปลูกใหม่ๆ (จอห์นสตัน ,2518,น.8)

การเกิดขึ้นของชุมชนใหม่นั้น บางแห่งอาจไม่ได้พัฒนาขึ้นเป็นหมู่บ้าน เนื่องจากชาวนาดำยอยู่เป็นการชั่วคราว(สุนทรี ,2530,น. 91) เช่นในเขตทุ่งรังสิต ซึ่งเป็นดินแดนบุกเบิกใหม่ในรัชกาลที่ 5 นอกจากนั้น ที่อยู่อาศัยของชาวนาอพยพเหล่านี้ ยังมีลักษณะกระจัดกระจาย ต่างไปจากชุมชนเก่าที่มีลักษณะกระจุกตัว ลักษณะเช่นนี้พบได้ในบ้านหมูลาวซึ่งเป็นชุมชนชาวนาที่เกิดขึ้นใหม่ในช่วงรัชกาลที่ 5 มีอายุไล่เลี่ยกับชุมชนในเขตรังสิต อย่างไรก็ตาม ชุมชนชาวนาของบ้านหมูลาวไม่ได้มีลักษณะเป็น "หมู่บ้าน" เหมือนชุมชนเก่า แต่เป็นชุมชนที่กระจายตัวไปตามลำคลองในแนวตะวันออก ตะวันตก และอยู่ในเขตลุ่มต่ำ ซึ่งผู้วิจัยขอเรียกชุมชนลักษณะนี้ว่า "สังคมบ้านทุ่ง" หรือ Homestead ซึ่งหมายถึง ชุมชนที่เกิดจากการตั้งถิ่นฐานของผู้อพยพ มีลักษณะกระจายตัว ครัวเรือนจะตั้งบ้านเรือนห่างๆกัน ริมคลอง ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นแบบเพื่อนบ้าน ไม่มีวัด หรือสถาบันทางศาสนาเป็นของตนเอง ไม่มีพิธีกรรมของชุมชนที่ชัดเจน ไม่มีเจ้าพ่อเจ้าแม่หรือผีประจำท้องถิ่น ชุมชนลักษณะนี้จำเป็นต้องอ้างอิงสถาบันทางความเชื่อจากชุมชนข้างเคียงที่มีขนาดใหญ่กว่า ซึ่งส่งผลให้เกิดลักษณะอ่อนตัวทางโครงสร้างสังคม หรือเป็นสังคมที่ง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง

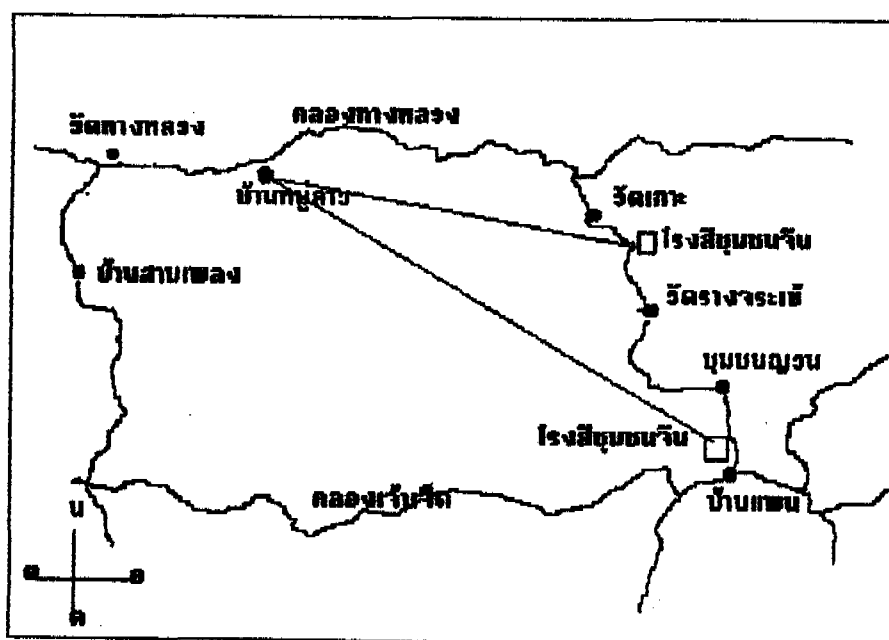
ชาวนาอพยพที่เดินทางมายังบ้านหมูลาวพบว่า ชุมชนใกล้เคียงที่มีขนาดใหญ่กว่า คือ ชุมชนลาว และชุมชนบ้านทางหลวง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนไทย พื้นที่ของบ้านหมูลาวจะอยู่ตรงกลางระหว่างชุมชนใหญ่สามแห่ง คือ บ้านทางหลวง ชุมชนวัดเกาะ และบ้านรางจระเข้ (ภาพที่ 59) ชุมชนเหล่านี้มีลักษณะเป็นหมู่บ้าน มีวัดเป็นศูนย์กลาง ชุมชนใหญ่ๆ เหล่านี้จะถูกแวดล้อม ด้วยชุมชนเล็กๆแบบกระจายตัว เช่นบ้านหมูลาวนี้อีกหลายแห่ง ชุมชนเล็กๆ เหล่านี้จะพึ่งพาชุมชนใหญ่ในแง่เป็นศูนย์กลางทางศาสนา และพิธีกรรม ชาวบ้านทางหลวง จะใช้วัดทางหลวงเป็นที่ทำบุญ บวชนาค เเผศพ ตลอดจนงานฉลองในเทศกาลสงกรานต์ ลอยกระทง เข้าพรรษา และทอดผ้าป่า เด็กๆจะถูกส่งไปเรียนหนังสือที่วัดทางหลวง จนถึงวัยบวชเรียน ทำให้วัดทางหลวงมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านหมูลาว อย่างไรก็ตาม ชาวบ้านยังติดต่อกับวัดเกาะ และวัดรางจระเข้ที่อยู่ห่างออกไป เมื่อมีงานบุญ งานสงกรานต์ ชาวบ้านจะเดินข้ามทุ่งไปร่วมงานที่วัดเหล่านั้น

ชาวบ้านหมูลาวจะใช้วัดทั้งสามแห่งเป็นศูนย์กลางทางศาสนา และพิธีกรรม สำหรับในแง่เศรษฐกิจและการหาเลี้ยงชีพ ชาวบ้านจะเดินทางมาซื้อสินค้า และขายผลผลิตบริเวณวัดเกาะ และบ้านแพน ซึ่งเป็นตลาดใหญ่และมีคนจีนอาศัยอยู่จำนวนมาก (ภาพที่ 60) บางครั้งชาวจีนก็จะแจวเรือมาตามลำคลองเพื่อซื้อข้าวจากชาวบ้าน และนำไปขายต่อที่โรงสี ซึ่งถือได้ว่าคนจีนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากต่อสังคมชาวนา ในช่วงรัชกาลที่ 5 และยังทำให้ชุมชนชาวนาแบบใหม่เป็นสถานที่เข้าออกของชาวต่างชาติ เช่น การมีบทบาทเป็นพ่อค้าหรือหมอยาของชาวจีน ในช่วงการค้าข้าวเจริญรุ่งเรือง พ.ศ.2433-2443 (จอห์นสัน, 2518, น.141) ธุรกิจของคนจีนเริ่มขยายตัว ขณะที่ชาวนาหันมาปลูกข้าวขายอย่างจริงจัง ประกอบกับการจับจองที่ดินทำกินอย่างถาวร โดยชาวนาจะได้กรรมสิทธิ์เมื่อเข้ามาจับจองที่รกร้างว่างเปล่า และได้เป็นมรดกตกทอด (สุนทร, 2530, น. 65) การจับจองที่ดินนี้ จิตรทิพย์กล่าวไว้ว่า ชนชั้นสูงมีโอกาสซื้อที่ดินมากกว่าชาวบ้าน โดยเฉพาะที่ดินริมคลองขุดใหม่ ชนชั้นสูงเหล่านี้ จะจับจองที่ดินและให้ชาวนาเช่า ซึ่งพบมากในเขตอยุธยา ปทุมธานี และอ่างทอง ฉะนั้น ที่นาทั้งหมดจึงไม่ใช่ของชาวนา แต่มีลักษณะเป็นนาเช่า ผลมนามรดก

ปัญหาการชานาพบมากในบ้านหมูลาว ชาวนาทั้งแปดกลุ่ม ล้วนเป็นผู้ที่เช่านาจากผู้อื่น แม้ว่าจะบางรายจะมีที่นาอยู่บ้าง เช่น กลุ่มยายเรียบ และยายยวง การชานาประมาณ 40-50 ไร่ส่วนใหญ่เป็นการเช่าจากเจ้าของที่ดินรายใหญ่จากบ้านลาดงาซึ่งอยู่ใกล้ๆกัน ผลผลิตข้าวที่

ภาพที่ 59 แผนที่แสดงศูนย์กลางทางศาสนาของบ้านหมูลา

ภาพที่ 60 แผนที่แสดงศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของบ้านหมูลา

ได้ส่วนใหญ่จะขายต่อให้เจ๊กที่มาจับซื้อ และบางส่วนจะถูกเก็บไว้บริโภคภายในครัวเรือน หรือเก็บไว้แลงผักผลไม้กับเพื่อนบ้าน ชาวนาหลายคนไม่สามารถจับจองที่ดินได้ โดยเฉพาะคนจีน ได้หันมาเช่านา รับจ้างหว่านไถ เก็บเกี่ยว และทำการค้าเล็กๆน้อยๆ เช่น สามเษกของยายซิ่น หรือหลานของยายยวง ต่างเคนเป็นพ่อค้าขายหมู และพายเรือแจว สำหรับชาวนาคนอื่นๆ อาจขายผักผลไม้ในตลาดบ้านแพนหรืออ่างทอง เช่น ญาติพี่น้องของยายสุด และยายม่วง อาจกล่าวได้ว่า การทำมาหากินในสังคมบ้านทุ่ง หรือชุมชนเกษตรแบบใหม่นี้ เป็นการทำงานหลายอย่างๆ ทั้งในและนอกฤดูทำนา ชาวนาในสังคมบ้านทุ่ง จึงไม่ค่อยมีเวลาว่างมากนัก แต่เป็นผู้ทำงานหนักและมีภาระเลี้ยงดูครอบครัว

จากที่กล่าวมาจะพบว่า สังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาว คือสังคมของผู้ทำงานหนัก และถูกจำกัดด้วยการถือครองที่ดิน ชาวนาแต่ละคนพยายามดิ้นรนหาซื้อที่ดิน ไร่เป็นของตน ซึ่งมีขนาด 4-5 งานต่อครัวเรือน ลักษณะเช่นนี้ ทำให้บ้านของชาวนามีขนาดไม่ใหญ่นัก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรือนฝากระดาน และถูกปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเป็นระยะๆ นอกจากนั้น กลุ่มบ้านแต่ละกลุ่มจะมีสมาชิกเดินทางเข้าออกชุมชนอยู่เสมอๆ ในฤดูทำนาชาวบ้านจะอยู่ในชุมชน ในฤดูแล้ง ชาวบ้านจะออกไปหางานทำต่างถิ่น เช่น อยุธยา อ่างทอง นนทบุรี ปทุมธานี กรุงเทพฯ และสมุทรปราการ ลักษณะเช่นนี้ยังคงดำเนินต่อมาถึงปัจจุบัน

การติดต่อกับชุมชนที่เจริญกว่าโดยรอบ ทำให้สังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาวมีลักษณะเฉพาะตัว กล่าวคือ เป็นสังคมของผู้ที่ยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็ว ทั้งในแง่ความเชื่อ และเศรษฐกิจ ชาวนาบ้านหมูลาวอาจติดต่อพ่อค้าจากบ้านแพน หมอชยาจากบ้านทางหลวง หมอขวัญจากบ้านรางจระเข้ หมอคำแยจากบ้านลาดงา การติดต่อกับลักษณะเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นว่าสังคมบ้านหมูลาวไม่มีพรมแดนที่ชัดเจน แต่มีลักษณะกระจายตัว ชีวิตภายในสังคมบ้านหมูลาว จึงเป็นชีวิตที่พร้อมจะสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างไม่จำกัด โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นลักษณะหลวมๆ ในทำนองเดียวกัน คนในท้องถิ่นก็พร้อมจะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้ตลอดเวลาเมื่อชุมชนรอบนอกได้รับผลกระทบ

อาจกล่าวได้ว่า สังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาวเป็นสังคมเกษตรกรรมขนาดเล็กที่ต้องพึ่งพาอาศัยชุมชนขนาดใหญ่ ลักษณะสำคัญของสังคมบ้านทุ่ง มี 6 ลักษณะ คือ

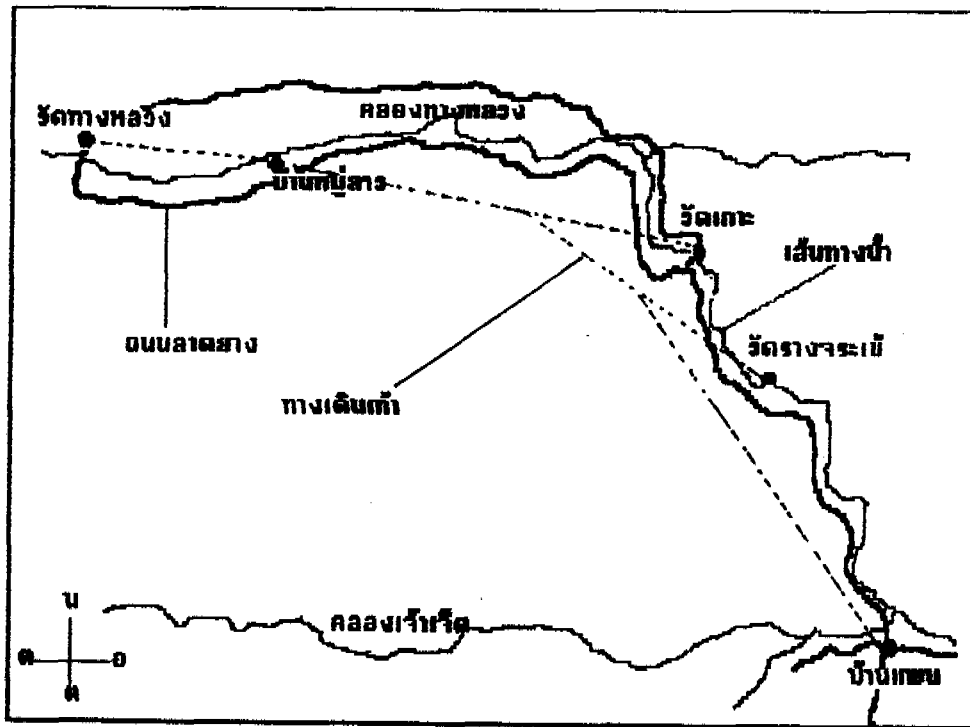
- 1) เป็นสังคมขนาดเล็กที่เกิดจากการตั้งถิ่นฐานของชาวนาอพยพต่างถิ่น
- 2) ชาวนาส่วนใหญ่มีที่ดินน้อยและมีฐานะยากจน

- 3) ขาวนาหาเลี้ยงชีพโดยการปลูกข้าว พร้อมๆกับทำการค้าเล็กๆ หรือรับจ้าง
- 4) ภายในท้องถิ่นไม่มีสถาบันทางสังคมที่เป็นศูนย์กลาง แต่ต้องพึ่งพาอาศัยสถาบันจากภายนอก
- 5) โครงสร้างทางสังคมมีลักษณะหลวมๆ และง่ายต่อการเปลี่ยนแปลง
- 6) เป็นสังคมที่ผันแปรไปตามเศรษฐกิจแบบเงินตราจากรีกกาลที่ 5 ถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาจะพบว่า สังคมบ้านทุ่ง มีเงื่อนไขที่ต่างไปจากสังคมหมู่บ้าน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขบางอย่างยังคงเหมือนเดิม ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ลักษณะของครอบครัวชายยังคงมีความสำคัญ เพราะสมาชิกต่างพึ่งพาอาศัยกันทั้งงานในและนอกภาคเกษตรกรรม
- 2) การแต่งงานมีลักษณะเป็นการแต่งงานเข้าของฝ่ายชาย
- 3) ลูกสาวคนสุดท้ายยังคงอาศัยอยู่กับพ่อแม่หลังแต่งงาน พร้อมกับได้เรียนเป็นมรดก

ผู้วิจัยพบว่า สาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้สังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาว เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากติดต่อกับชุมชนขนาดใหญ่ เช่น ชุมชนบ้านแพน ซึ่งอยู่ห่างออกไปประมาณ 8 กิโลเมตร การติดต่อกับบ้านแพนในอดีต คือการเดินทางเท้า และการโดยสารเรือ ปัจจุบันสามารถเดินทางด้วยรถยนต์ที่สะดวกรวดเร็ว (ภาพที่ 61) ประเด็นนี้ชี้ให้เห็นว่า พื้นที่ของบ้านหมูลาวเปลี่ยนไปตามลักษณะการติดต่อ และการพึ่งพิงทางเศรษฐกิจซึ่งส่งผลกระทบต่อการใช้พื้นที่ของบ้านเรือน ระหว่างการให้ความสำคัญกับคลอง และถนน สังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาวอาจเป็นภาพสะท้อน สังคมฆราวายากจนของภาคกลางที่กำลังปรับตัวเองท่ามกลางระบบทุนนิยม และทวีความรุนแรงมากขึ้นหลังการ เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 และการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้กลายเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในเวลาต่อมา ในฐานะที่บ้านหมูลาวเป็นหน่วยย่อยๆของสังคมขนาดใหญ่ ทำให้ทราบว่า สังคมบ้านทุ่งพยายามแทรกตัวเข้าไปในระบบเศรษฐกิจแบบเงินตรา และต้องปรับตัวเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 61 แผนที่แสดงเส้นทางคมนาคมในอดีตและปัจจุบัน ของบ้านหมูลาว

จากการทำความเข้าใจเรื่องบ้านเรือน และที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นการมองในระดับเล็ก ทำให้ทราบว่า มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นกับบ้านหมูลาว 3 ลักษณะ

1) การเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำมาหากิน และการทำงานหลายแบบๆ ในเวลาเดียวกัน กล่าวคือ ขวานาคคนหนึ่ง อาจเป็นแรงงานรับจ้างในเมือง ขณะเดียวกัน อาจเป็นพ่อค้าแม่ค้า รายย่อยด้วย

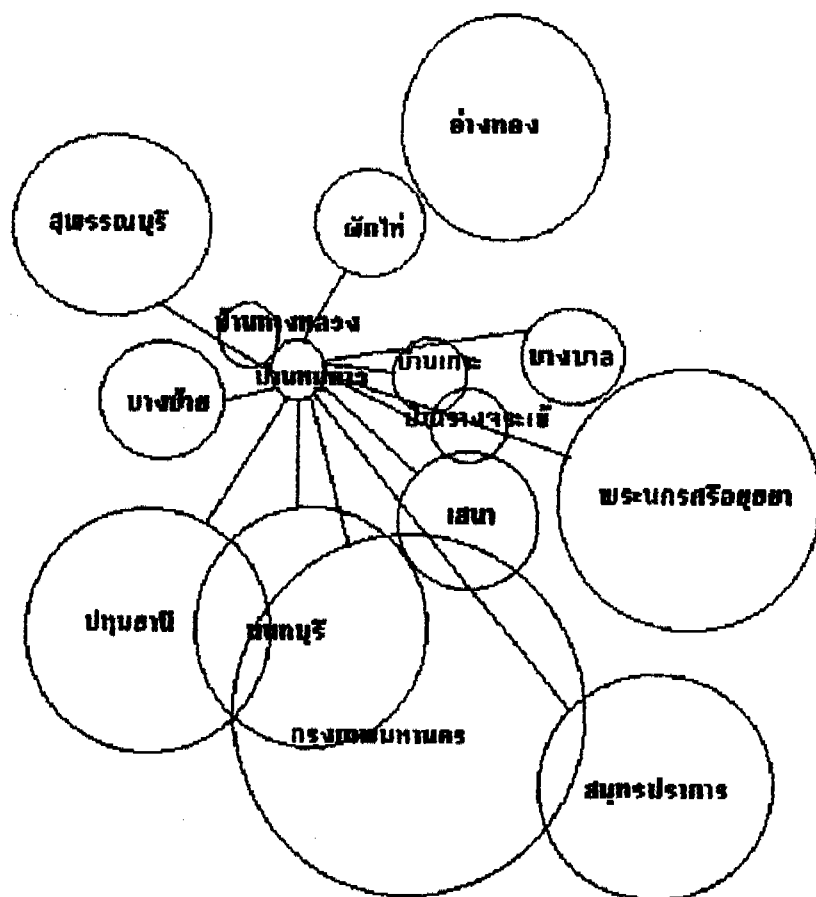
2) การเปลี่ยนแปลงลักษณะการใช้พื้นที่ของที่อยู่อาศัย จากการใช้พื้นที่ทางสังคมของคนหมู่มากไปสู่การใช้พื้นที่ส่วนบุคคล

3) การเปลี่ยนแปลง เครือข่ายทางสังคมที่มีลักษณะพึ่งพิงสังคมเมืองมากขึ้น กล่าวคือ ขวานาเริ่มติดต่อกับเมืองในแง่เป็นศูนย์กลางทางสังคม และเศรษฐกิจ

ในประเด็นที่ 1 และ 2 ได้กล่าวโดยละเอียดในบทที่แล้ว ส่วนประเด็นที่ 3 คือการมองในระดับมหภาค ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เครือข่ายทางสังคมของบ้านหมูลาว เริ่มขยายตัวตลอดระยะเวลาที่ระบบเงินตราเพิ่มพูนความสำคัญ ผู้วิจัยพบว่า ในช่วงการทำงานภาคเกษตรกรรม เครือข่ายทางสังคมมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์ภายในท้องถิ่น ชุมชนที่ขวานาติดต่อ คือชุมชนรอบๆ แต่หลังจากการทำงานนอกภาคเกษตรเข้ามาแทนที่ เครือข่ายทางสังคมเริ่มแผ่ขยายออกไป ขวานาติดต่อกับชุมชนที่ห่างไกล ที่เป็นแหล่งดึงดูดทางเศรษฐกิจ (ภาพที่ 62) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ลักษณะสังคมบ้านทุ่งของบ้านหมูลาว ไม่สามารถยึดเหนี่ยวผู้คนในชุมชนในลักษณะของหมู่บ้านได้ เนื่องจาก ขวานาแต่ละคน มีศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน บางคนอาจเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ขณะที่บางคนอาจเดินทางไกลออกไปถึงสมุทรปราการ ปรากฏการณ์เช่นนี้ คือภาพสะท้อนในช่วงที่ขวานาเลิกทำนา สังคมบ้านทุ่งจึงไม่ใช่สังคมทางการเกษตรเหมือนเก่า แต่มีลักษณะเป็นสังคมแรงงานนอกภาคเกษตรกรรม

การคลี่คลายตัวจากลักษณะ สังคมบ้านทุ่ง(Homestead) ซึ่งเป็นการอยู่อาศัยแบบกระจายตัว ครั้นเรือนจะมีแปลงนาอยู่รอบๆ ไปสู่ลักษณะสังคมชานเมือง(Suburban) ซึ่งขวานาจะสูญเสียแปลงนาที่มีอยู่เดิม ปัจจุบันนี้ บ้านหมูลาวมีลักษณะคล้ายชานเมืองของ อำเภอเสนา ซึ่งเป็นแหล่งธุรกิจและอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ขณะเดียวกัน การเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว ด้วยทางรถยนต์ทำให้ รู้สึกว่า บ้านหมูลาวไม่ใช่ดินแดนที่ห่างไกลเหมือนอดีต ลักษณะเช่นนี้ยังพบได้ในชุมชนใกล้เคียง ปรากฏการณ์ดังกล่าว คือการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่เกษตรกรรม ที่ถูกใช้เพื่องานในภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ภายใต้การขยายตัวของกรุงเทพฯ ที่ดินจำนวนมาก

ภาพที่ 62 แผนภูมิแสดงเครือข่ายทางสังคมในปัจจุบันของบ้านหมู่ลาว

มีนายทุนเป็นเจ้าของ และถูกพัฒนาเป็นนิคมอุตสาหกรรม ดึงแถว และบ้านจัดสรร ซึ่งเกิดขึ้นสลับกับชุมชนชาวนาเดิม พื้นที่ที่ถูกซื้อไปแล้วเช่น พื้นที่บางส่วนของบ้านรางจระเข้ บ้านลาดงา เป็นต้น ลักษณะการใช้ที่ดินทำนองนี้ คือการจัดระเบียบการใช้พื้นที่โดยนักธุรกิจ ซึ่งซื้อที่ดินมาจากชาวบ้าน สิ่งเหล่านี้ยังคงดำเนินต่อไป และทำให้ลักษณะสังคมชนเมืองเกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรมเก่าอย่างชัดเจน